

Datum: 12. 10. 2023

Številka: P-2023-6

Na podlagi drugega odstavka 69. člena Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21 in 40/23) in Kodeksa raziskovalne etike in integritete ZRC SAZU (št. P-2023-5) je Upravni odbor Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti na svoji 32. seji dne 12. 10. 2023 sprejel naslednji

PRAVILNIK O OBRAVNAVI KRŠITEV NAČEL RAZISKOVALNE ETIKE IN INTEGRITETE NA ZRC SAZU

1. člen

S tem pravilnikom se določa postopek obravnave kršitev načel raziskovalne etike in integritete zaposlenih na ZRC SAZU in ostalih, ki za raziskave uporabljajo ali so v času domnevnih kršitev uporabljali prostore, zmogljivosti ali sredstva ZRC SAZU.

V pravilniku uporabljena ženski in moški slovnični spol se nanašata na vse spole.

2. člen

Načela, omenjena v 1. členu, so določena v Kodeksu raziskovalne etike in integritete ZRC SAZU oz. Evropskemu kodeksu ravnanja za raziskovalno integriteto, ki ga je pripravila ALLEA – Zveza evropskih akademij.

Med kršitve načel raziskovalne etike in integritete spadajo:

- izmišljanje in potvarjanje raziskovalnih podatkov ali rezultatov raziskav;
- plagiatorstvo oz. prilaščanje dela ali zamisli drugih ljudi;
- napačno prikazovanje avtorstva ali sodelovanja v raziskovalnem projektu ali publikaciji, npr. nenavajanje (so)avtoric ali (so)avtorjev raziskovalnega dela, navajanje neustreznega ali neupravičenega avtorstva ipd.;
- ponovno objavljane zajetnih delov prejšnjih objav, vključno s prevodi, brez ustreznega priznanja ali citiranja originala («samoplgiatorstvo»);
- izvajanje raziskav v nasprotju s splošno sprejetimi etičnimi standardi (varovanje dobrobiti udeleženi v raziskavah, njihovih osebnih podatkov, naravne in kulturne dediščine ipd.);
- dopuščanje ogrožanja neodvisnosti raziskav;
- poročanje o rezultatih raziskav na način, ki temelji na predsodkih;
- zlonamerno in neutemeljeno javno obtoževanje osebe, vključene v raziskovalno dejavnost, da je zakrivila kršitve načel etike in integritete;
- zavajajoče poročanje o rezultatih raziskav;
- zloraba nadrejenega položaja za spodbujanje kršitev raziskovalne integritete med podrejenimi;
- nerazkritje okoliščin, ki bi pokazale nasprotje interesov v raziskovalnih in recenzentskih postopkih;
- nerazkritje oz. neustrezno prikazovanje delov raziskave ali objave, nastalih s pomočjo generativne umetne inteligence;
- ostala ravnanja, ki predstavljajo kršitev Kodeksa raziskovalne etike in integritete ZRC SAZU.

3. člen

Postopek za obravnavo domnevne kršitve načel raziskovalne etike in integritete se začne na podlagi prijave tovrstne kršitve ali na pobudo Komisije ZRC SAZU za etiko, integriteto in enake možnosti ZRC SAZU (v nadaljevanju Komisija EIEM).

Prijava mora biti podana v pisni obliki in naslovljena na Komisijo EIEM. Vsebovati mora ime osebe, ki vlaga prijavo, ime osebe, na katero se očitke o kršitvi nanaša, opis spornega ravnanja in razpoložljiva

dokazila, na temelju katerih je mogoče preveriti utemeljenost prijave. Vsebuje lahko tudi predlog načinov poprave nastalih škodljivih posledic kršitve.

Prijava je lahko vložena tudi anonimno in bo obravnavana, če bo razen imena osebe, ki vlaga prijavo, vsebovala vse sestavine, določene v prejšnjem odstavku.

Članice in člani Komisije EIEM delujejo kot zaupne osebe, s katerimi se lahko pred vložitvijo prijave zaupno in neformalno posvetuje oseba, ki je zaznala kršitev načel raziskovalne etike in integritete na ZRC SAZU.

4. člen

Komisija EIEM pregleda vloženo prijavo in preveri, ali vsebuje vse sestavine, določene v 3. členu.

Če se pri kateri od članic ali članov Komisije EIEM izkaže konflikt interesov, se ta izloči iz obravnave. Komisija EIEM lahko pri pregledu vložene prijave ugotovi,

- da ne gre za zadevo, ki se obravnava po postopku, določenem s tem pravilnikom – v tem primeru vlogo zavrže in osebi, ki je podala prijavo, lahko svetuje o sprožitvi ustreznih postopkov;
- da je prijava nepopolna, ker ne vsebuje vseh sestavin, kot jih določa 3. člen tega pravilnika – v tem primeru pozove osebo, ki je prijavo podala, naj jo dopolni v roku, ki ne sme biti krajši od 7 dni; če oseba, ki je podala prijavo, prijave ne dopolni v postavljenem roku, komisija EIEM prijavo zavrže;
- da se prijava obravnava po postopku, določenem s tem pravilnikom, in da prijava vsebuje vse sestavine, kot jih določa 3. člen tega pravilnika – v tem primeru posreduje prijavo direktorici ali direktorju ZRC SAZU (v nadaljevanju direktorica ali direktor) in jo ali ga pozove, da imenuje komisijo, ki bo prijavo obravnavala.

5. člen

Komisijo za obravnavo prijave imenuje direktorica ali direktor na predlog Komisije EIEM v roku 7 delovnih dni od prejema predloga.

Komisijo za obravnavo prijave sestavljajo tri osebe: vsaj ena članica ali član Komisije EIEM in vsaj ena oseba, ki strokovno deluje na področju, ki omogoča natančnejšo obravnavo prijave. Pri sestavi komisije se upošteva spolna uravnoteženost.

V komisijo za obravnavo prijave so lahko vključene tudi osebe, ki niso zaposlene na ZRC SAZU.

Osebe, pozvane k članstvu v komisiji za obravnavo prijave, so se dolžne izločiti iz postopka, če se razkrije konflikt interesov. V tem primeru direktorica ali direktor na predlog Komisije EIEM imenuje novo članico ali člana.

Komisija za obravnavo prijave mora pri svojem delu ravnati nepristransko in v skladu z najvišjimi standardi raziskovalne integritete.

Sodelovanje v komisiji za obravnavo prijave je častno, brez plačila.

Administrativno-tehnično podporo za delovanje komisije za obravnavo prijav zagotovi Uprava ZRC SAZU. Arhiv komisije za obravnavo prijave se hrani na Upravi ZRC SAZU.

6. člen

Komisija za obravnavo prijave pregleda prijavo in v primeru nejasnosti pozove osebo, ki je prijavo podala, da v roku, ki ga določi komisija, prijavo dodatno pojasni ali predloži dodatna dokazila.

Komisija za obravnavo prijave pozove osebo, ki je obtožena kršitve, da v roku, ki ga komisija določi in ne sme biti krajši od 14 dni, pojasni zadevo in predloži ustrezna dokazila. Komisija za obravnavo prijave o stanju postopka obvesti osebo, ki je podala prijavo.

Komisija za obravnavo prijave lahko zahteva, da ji organi ZRC SAZU posredujejo stališča, podatke, listine oziroma drugo gradivo, ki jih potrebuje pri delu, ob upoštevanju določb s področja varstva osebnih podatkov.

Komisija za obravnavo prijave lahko zaprosi za dodatna pojasnila ali dokazila tudi druge fizične ali pravne osebe, ki razpolagajo s podatki, potrebnimi za sprejem odločitve v postopku, ki teče pred komisijo.

Komisija za obravnavo prijave lahko po potrebi opravi pogovore z vpletenimi osebami ali predlaganimi pričami, o čemer sestavi zapisnik.

7. člen

Komisija EIEM in komisije za obravnavo prijav so dolžne obravnavati kot zaupne vse podatke, ki jih vsebujejo gradiva in s katerimi se seznanijo pri delu komisije, ter varovati osebne podatke udeleženih v postopkih, ki tečejo pred komisijo.

Za vsako osebo, ki je obtožena kršitve načel raziskovalne etike in integritete, se domneva, da je nedolžna, dokler se ne dokaže nasprotno.

ZRC SAZU je dolžan storiti vse potrebno za zaščito pravic oseb, ki vlagajo prijave, in osebe, katerih dejanja so predmet tekočega postopka. Nihče od njih ne sme biti prikrajšan pri svojih poklicnih ali drugih možnostih.

8. člen

Postopek obravnave mora biti zaključen najkasneje v roku 6 mesecev od imenovanja komisije za obravnavo prijave.

Komisija za obravnavo prijave na podlagi izvedenih dokazov ugotovi vsa relevantna dejstva in poda pisno mnenje o kršitvah, očitanih v prijavi. Mnenje, ki mora vsebovati povzetek poteka obravnave in ugotovljenih dejstev ter mnenje o prijavljeni kršitvi, komisija za obravnavo prijave pošlje osebi, ki je podala prijavo, ter osebi, obtoženi kršitve, ki lahko v roku, ki ne sme biti krajši od 7 dni, podata odziv na mnenje.

Če komisija za obravnavo prijave ugotovi kršitev načel raziskovalne etike in integritete, direktorici ali direktorju predlaga ukrepe proti kršiteljici ali kršitelju.

Komisija za obravnavo prijav zaključi obravnavo prijave s pisnim mnenjem komisije, ki mora biti obrazloženo in mora vsebovati naslednje elemente:

- povzetek poteka obravnave in ugotovljenih dejstev,
- mnenje o prijavljeni kršitvi,
- opredelitev do navedb iz odziva na mnenje, če je bilo podano,
- priporočila za ukrepanje.

Z vsebino mnenja seznanijo direktorico ali direktorja, Komisijo EIEM, osebo, ki je podala prijavo, ter osebo, obtoženo kršitve.

Pri oblikovanju mnenja komisija za obravnavo prijave upošteva naravo in težo kršitve ter predvsem naslednje okoliščine:

- ali je prišlo do kršitve naklepno ali iz malomarnosti,
- ali je šlo za enkratno kršitev ali predstavlja ta ustaljen vzorec delovanja osebe, ki je zakrivila kršitev,
- vpliv pritiska nadrejenih na kršitev,
- vpliv kršitve na raziskovalne rezultate,
- vpliv kršitve na udeležene v raziskavah, na delo drugih raziskovalk in raziskovalcev ter na ugled ustanove,
- širše družbene posledice kršitve,
- v kolikšni meri je oseba, ki je zakrivila kršitev, sodelovala v postopku, priznala neprimernost svojega ravnanja in ga obžalovala,
- položaj osebe, ki je zakrivila kršitev, na ZRC SAZU, še zlasti, ali ima vodstveno funkcijo oziroma ali opravlja mentorsko delo,
- ostale sistemske in osebne okoliščine.

Komisija lahko direktorici ali direktorju predlaga naslednje ukrepe:

- sankcije v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih in pogodbo o zaposlitvi,
- pisni opomin,
- obvezna udeležba na izobraževanju o dobrih praksah raziskovalne integritete,
- javno objavo neetičnih ravnanj ter kršitev raziskovalne in akademske integritete, ki so bili ugotovljeni v postopku, po potrebi tudi v angleškem jeziku,
- obvestitev vseh, ki imajo utemeljen interes, da so seznanjeni z ugotovljeno kršitvijo: soavtoric in soavtorjev, financerja raziskave, delodajalca, če je kršiteljica ali kršitelj zaposlen tudi zunaj ZRC SAZU, nacionalnih in mednarodnih znanstvenih združenj, v katerih kršiteljica ali kršitelj deluje itn.,
- seznanitev znanstvenih revij ali založb, ki so izdale publikacije, na katere se nanaša kršitev, ter poziv pristojnim organizacijam, da se te publikacije izločijo iz bibliografij, točkovanj in upoštevanja pri pridobivanju sredstev in nazivov,
- prijavo pristojnim organom pregona, če obstaja sum storitve kaznivega dejanja,
- uveljavljanje odškodninskega zahtevka, če je z neetičnim ravnanjem nastala premoženjska škoda,
- druge ukrepe, ki jih utemeljuje specifika primera.

9. člen

Direktorica ali direktor Komisijo ELEM in komisijo za obravnavo prijave obvesti o zaključku postopka in izrečenih ukrepih.

10. člen

Ta pravilnik se objavi na interni spletni strani ZRC SAZU in začne veljati naslednji dan po objavi.

dr. Drago Perko
predsednik Upravnega odbora ZRC SAZU

